

RĪGAS DOMES
MĀJOKĻU UN VIDES
DEPARTAMENTS

Rīcības plāna vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā
2024. - 2028. gadam 8. pielikums

Rekomendācijas nacionāla līmeņa
normatīvo aktu pilnveidošanai un par
citiem iespējamajiem pasākumiem vides
trokšņa samazināšanai

Nosacījumu izstrāde un ieviešana rekreācijas radītā trokšņa ierobežošanai

Likumā "Par piesārņojumu" (spēkā no 2001. gada 15. marta) ir noteikts, ka vides troksnis ir nevēlams vai kaitīgs cilvēka darbības radīts āra troksnis, piemēram, troksnis, ko rada transportlīdzekļi, ceļu satiksme, dzelzceļa satiksme, gaisa satiksme, troksnis, kas rodas rūpnieciskās darbības zonās, kā arī troksnis, ko rada likuma 1.pielikumā minētās piesārņojošās darbības (iekārtas), tādējādi troksnis, ko rada rekreācijas objekti, nav uzskatāms par vides troksni un uz to nav attiecināmas Ministru kabineta 2014. gada 7.janvāra noteikumos Nr.16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" ietvertās prasības.

2007. gada 19. jūnija saistošajos noteikumu Nr. 80 „Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā” bija iekļauti punkti, kas ierobežoja trokšņošanu, ja tas traucēja apkārtējo personu mieru, iestāžu, organizāciju normālu darbību, kā arī bija iekļauti naudas sodi, kādi ir piemērojami par saistošo noteikumu neievērošanu. Tomēr Satversmes tiesa 2014. gada 12. decembrī pieņēma spriedumu Nr. 2013-21-03 „Par Rīgas domes 2007. gada 19. jūnija saistošo noteikumu Nr. 80 „Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā” 4.1. un 15. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam”, kurā tika secināts, ka saistošajos noteikumos iekļautās normas par trokšņošanu neatbilst Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un atzīstamas par spēkā neesošām.

Situācijās, kad trokšņojot tiek traucēts personu miers, tiek piemērots Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā (spēkā no 2020. gada 1. jūlija) 11. panta pirmajā daļā noteiktās prasības, ka par sabiedriskās kārtības traucēšanu, pārkāpjot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot personas mieru, iestādes, komersanta vai citas institūcijas darbu vai apdraudot savu vai citu personu drošību (sīkais huligānisms), piemēro naudas sodu no četrpadsmit līdz simt naudas soda vienībām. Tomēr līdz 2023. gada 28. jūnijam administratīvi tika sodītas tikai fiziskas personas par sadzīves trokšņošanu (mūzikas atskaņošana, mājokļu remonts, kas nav būvniecība, mājsaimniecību iekārtu radītie trokšņi, u.c.). No 2023. gada 29. jūnija spēkā stājās likuma grozījumi, atbilstoši kuriem par sabiedriskā miera traucēšanu juridiskai personai ir piemērojams sods līdz tūkstoš naudas soda vienībām.

Atsevišķās Rīgas apkaimēs, piemēram, Pētersalā-Andrejsalā, Centrā, Vecpilsētā, Grīziņkalnā izvietoto rekreācijas objektu darbība lielākoties vakara un nakts stundās rada paaugstinātu trokšņa līmeni apkārtējās dzīvojamās teritorijās. Ņemot vērā Latvijā spēkā esošos normatīvos aktus, nepastāv efektīvs mehānisms, kas ierobežotu rekreācijas objektu darbības radīto troksni.

2022. gada 4. oktobra Tieslietu ministrija vēstulē Latvijas Republikas tiesībsargam, ir norādījusi, ka "administratīvā atbildība nav vienīgais iespējamais un nebūt nav efektīvākais trokšņu kontroles mehānisms. Ja ir nepieciešams panākt, lai persona izpilda noteiktas normatīvo aktu prasības, prioritāte ir administratīvā akta izdošanai, nosakot pienākumu atbilstošā termiņā novērst neatbilstības un izpildīt prasības. Administratīvais sods paredzams tikai tajos gadījumos, kad nepieciešams reaģēt uz kādu personas izdarītu pārkāpumu, kurš vairs nav novēršams un ir ar augstu bīstamības pakāpi". Savā vēstulē Tieslietu ministrija norāda, ka efektīvu, samērīgu un atturošu mehānismu nav iespējams izveidot, vienkārši paredzot jaunu

administratīvās atbildības regulējumu (vai grozot jau esošo), bet gan konkrētajā gadījumā nepieciešams saskaņot dažādas aizsargājamas tiesiskas intereses un attiecīgo nozaru ministriju sadarbības rezultātā izveidot atbilstošu regulējumu.

Ir vairāki iespējamie risinājumi rekreācijas iestāžu radītā trokšņa ierobežošanai. Kā viens no risinājumiem ir jaunu Rīgas domes saistošo noteikumu sagatavošana vai izmaiņu veikšana Rīgas domes 2007. gada 19. jūnija saistošajos noteikumos Nr. 80 "Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā", paredzot juridiskām personām administratīvo atbildību par tāda trokšņa radīšanu, ar kuru tiek traucēts apkārtējo personu miers un sabiedriskā kārtība. Tā kā rekreācija iestāžu darbība ir saistīta ar dažādām atšķirīgām jomām (teritorijas plānošana, būvniecība, būvakustikas prasības, komercdarbības regulējums), lai kontrolētu un ierobežotu rekreācijas iestāžu radīto troksni, saskaņojot dažādas intereses un sadarbojoties attiecīgo nozaru ministrijām, ir jāizstrādā jauns regulējums, iepriekš izpētot līdzīgu problēmu risinājumus citās Eiropas pilsētās.

Kluso rajonu noteikšanas kārtības pilnveidošana

2004. gada 13. jūlija Ministru kabineta noteikumos Nr. 597 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", ar kuriem transponētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/49/EK (2002. gada 25. jūnijs) par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību prasības nacionālajā likumdošanā, klusie rajoni tika klasificēti pēc to atrašanās vietas – klusie rajoni aglomerācijā un klusie rajoni lauku apvidū. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību ir noteikts, ka:

- "klusss rajons aglomerācijā" nozīmē kompetentās iestādes norobežotu rajonu, kurā, piemēram, L_{dvn} vai cita attiecīga trokšņa indikatora vērtība jebkuram trokšņa avotam ir mazāka par dalībvalsts noteiktu konkrētu vērtību;
- "klusss rajons, kas atrodas laukos" nozīmē kompetentās iestādes norobežotu rajonu, kurā nav satiksmes, rūpniecības vai atpūtas pasākumu radīta trokšņa.

Pieņemot Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumus Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", tiek lietota atšķirīga kluso rajonu klasifikācija, nekā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību. Proti, kluss rajons aglomerācijā aizstāts ar klusu rajonu apdzīvotā vietā. Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" ir noteikts, ka kluss rajons apdzīvotā vietā ir teritorija apdzīvotā vietā, kurā trokšņa rādītāja L_{diena} vērtība ir mazāka par 50 dB (A), L_{vakars} – 45 dB (A) un L_{nakts} – 40 dB (A). Norādītās vērtības ir par 5 dB (A)

zemākas, nekā zemākais vides trokšņa robežlielums dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijās.

Izstrādājot rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā un nosakot klusos rajonus atbilstoši 2014. gada 7. janvāra MK noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" noteiktajiem kritērijiem, tika konstatēti vairāki būtiski pielietojamās metodikas trūkumi, kas plašāk aprakstīti rīcības plāna 3. pielikumā. Konstatētie trūkumi ierobežo pašvaldības iespējas noteikt pamatotus, dabā identificējamus, funkcionāli izmantojamus, iedzīvotājiem pieejamus un apsaimniekojamus klusos rajonus Rīgas aglomerācijā. Ministru kabineta iniciatīva veicināt kluso rajonu noteikšanu ne tikai aglomerācijā un lauku apvidos, bet arī citās apdzīvotās vietās – pilsētās un ciemos – ir atbalstāma, tomēr esošais regulējums neņem vērā būtiski atšķirīgo akustiskās kvalitātes stāvokli lauku teritorijās, apdzīvotās vietās un aglomerācijā. Transporta un rūpnieciskās darbības radītā trokšņa piesārņojuma līmenis Rīgas aglomerācijā ir ievērojami augstāks nekā lauku teritorijās vai nelielās apdzīvotās vietās un paredzams, ka šīs atšķirības saglabāsies arī nākotnē.

Lai sekmētu kluso rajonu noteikšanu Rīgas aglomerācijā un nodrošinātu pilsētas iedzīvotājiem pieejamus un sakārtotus klusos rajonus, kuros vides akustiskā kvalitāte ir augstāka nekā citās aglomerācijas daļās, ir nepieciešams veikt grozījumus Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība":

- atjaunojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību lietoto terminu kluss rajons aglomerācijā;
- nenosakot klusiem rajoniem aglomerācijā robežlielumus, kas piemērojami klusiem rajoniem lauku apvidos un apdzīvotās vietās;
- paplašinot aglomerācijas pašvaldības iespējas izstrādāt un pielietot individuālu metodiku kluso rajonu noteikšanai.

Atbalsta pasākumi "klusos" riepu izmantošanai

Izstrādājot rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā, tika vērtēti dažāda veida pasākumi nozīmīgāka trokšņa avota – autotransporta – radītā piesārņojuma mazināšanai. Meklējot risinājumus, tika analizēta līdzšinējā pieredze un plānotās aktivitātes Rīgas aglomerācijā, kā arī apskatīta citu valstu pieredze un starptautisku organizāciju iniciatīvas.

Autotransporta radīto kopējo troksni veido divas pamatkomponentes – vilces sistēmas emisijas un riepu – asfalta saķeres emisijas (rites troksnis). Vilces sistēmas radītais troksnis ir dominējošais, automašīnai pārvietojoties ar ātrumu līdz 35 km/h, virs kura par dominējošo avotu kļūst rites troksnis. Eiropas Automašīnu ražotāju asociācijas

(ACEA) ir paudusi viedokli, ka 2014. gada 16. aprīlī pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 540/2014 par mehānisko transportlīdzekļu skaņas līmeni un rezerves trokšņa slāpēšanas sistēmām, un ar ko groza Direktīvu 2007/46/EK un atceļ Direktīvu 70/157/EEK, nākamo 10 gadu laikā tiks sasniegts būtisks progress autotransporta vilces sistēmu radīto trokšņa emisiju samazināšanai, jo pakāpeniski tiks samazinātas emisijas robežvērtības visu veidu automašīnām, tomēr vilces trokšņa samazināšana būtiski neietekmēs kopējo trokšņa līmeni, ja netiks samazināts rites trokšņa līmenis.

2012. gada 1. novembrī Latvijā stājas spēkā ES regula Nr. 1222/2009 par riepu marķēšanu, bet kopš 2020. gada 5. jūnija prasības par riepu marķēšanu ir pārņemtas ES regulā 2020/740. Regulā 2020/740 noteiktas minimālās prasības riepu rites troksnim, klasificējot visa veida autoriepas 3 kategorijās. Plašāka informācija par “klusajām” riepām, to izmantošanas pozitīvajiem un negatīvajiem aspektiem ir sniegta rīcības plāna 4. pielikumā.

Vērtējot “klusos” riepu lietošanas potenciālo ietekmi uz vides trokšņa līmeni Rīgas aglomerācijā, tika konstatēts, ka B un C kategorijas riepu aizvietošana ar A kategorijas riepām būtu ļoti efektīvs pasākums, kas nodrošinātu tās teritorijas platības samazināšanos, kur tiek pārsniegti vides trokšņa robežlielumi par 15%, ja rites trokšņa samazinājums sasniegtu 3 dB (A) (ES regulā Nr. Nr. 2020/740 noteiktā minimālā starpība starp A un C kategorijas riepām). Šobrīd nav identificēti citi tik efektīvi pasākumi, kas skartu visu aglomerācijas teritoriju.

Rīcības plānā un tā 3. pielikumā ir sniegta informācija par to, ka RP SIA “Rīgas satiksme” ir uzsākusi A kategorijas riepu izmantošanu sabiedriskajam transportam un plāno to veikt arī turpmāk. Diemžēl nozīmīgāko trokšņa piesārņojumu Rīgas aglomerācijā rada privātā autotransporta lietošana, bet privātā autotransporta riepu izvēle nav pašvaldības kompetencē risināms jautājums. Lai motivētu iedzīvotājus un uzņēmumus izvēlēties klusākas autoriepas, būtu nepieciešams pārskatīt valsts mēroga atbalsta politiku klusāku riepu lietotājiem. Viens no iespējamajiem atbalsta politikas instrumentiem varētu būt diferencētas dabas resursu nodokļa likmes piemērošana riepām atkarībā no rites trokšņa kategorijas. Samazinot dabas resursa nodokļa likmi klusākām riepām vai palielinot to skaļajām riepām, tiktu mazināta cenu atšķirība starp klusajām un skaļajām riepām, kas motivētu iedzīvotājus un uzņēmumus biežāk izvēlēties tieši klusākās riepas.

Atbalsta politikas maiņa pakāpeniski palielinātu kluso riepu lietotāju skaitu, sekmējot autotransporta radītā trokšņa piesārņojuma līmeņa samazināšanos gan Rīgas aglomerācijā, gan pārējā valsts teritorijā. Atsaucoties uz rīcības plānā un tā 4. pielikumā sniegto informāciju par kluso riepu augstāku energoefektivitāti un labāku saķeri, atbalsta mehānismu ieviešana ne vien sekmētu trokšņa piesārņojuma samazināšanos, bet samazinātu patērēto degvielas daudzumu, radītās emisijas gaisā un uzlabotu satiksmes drošību.

RĪCĪBAS PLĀNS VIDES TROKŠŅA SAMAZINĀŠANAI RĪGAS AGLOMERĀCIJĀ

(2024. – 2028.)

Rīcības plāna vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā laikposmam no 2024. līdz 2028. gadam izstrādi pēc Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta pasūtījuma veica SIA „Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” .

Rīcības plāns sagatavots, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2002/49/EK “Par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību”, kā arī Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” noteiktās prasības.

*Pielikumā izmantotie attēli – titullapa: True Vision; 2.
lapa: RP SIA Rīgas meži.*

Brīvības iela 49/53,
Rīga, LV1010
Tel.: 67012509
Fakss: 67012471
e-pasts: dmv@riga.lv
<http://mvd.riga.lv>